

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt.
Félévre 3 „
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Községeknek és néptanítóknak egész évre 4 frt.

Bérmentlen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

A nyílt-térben minden garmond sor díjja 20 kr.

ZEMPLEN.

Hetilap, főtekintettel e megye szellemi és anyagi érdekeire.

Hirdetési díj:

Minden egyes szó után
100 szóig 2 kr.
Azonfelül 50 „ 1 1/2 „
„ 50 „ 1 „

Kiemelt, díszbetűt s körzettel ellátott hirdetésekért termétek szerint, minden centimeter után 3 kr. számitatik.

Hirdetések a „Zemplén” nyomdájában vétetnek föl, s vidékről is oda intézendők.

Az itthelyi dalárda

1877. évi decz. 19-én adott hangversenyéről.

(6.) Elkésve bár, de még sem későn*) szóljunk pár szót lelkes daláraink fentebbi ünnepélyéről. Úgy kívánja ezt a méltányosság, követeli az elismerés, parancsolja a kötelesség; mert páratlan volt az alkalom, melyen lelkes daláraink kapva kaptak, s melyben a megye színe virága és javá előtt bemutatni vágytak: mire és mennyire képes a kitartó és egyesült férfiúi akarat. Mondom páratlan volt az alkalom — az ünnepély, s a szellemi élvezet minden ízében méltó és brillant alkalomához.

És ez így levén kétszeres dicsérettel kell hogy adózzunk a december 19-iki estély emlékének. Dicsérettel, elismeréssel a dalártestületnek, mely fáradhatlan hangya szorgalommal és kitartással nem csak hogy érdemesnek mutatta be magát nevére, hanem az eszme egész magaslatára emelkedve a dal bűbájos és édes hullámzatába varázsolta át lelkünket, kedélyünket — de elismeréssel kell nyilatkoznunk az öntudatosan rokonszenves és díszes közönségről is, hogy oly szép számban képviselte magát az estélyen, mely méltán beillett tüntetésnek.

Tüntetés meg tüntetés között nagy a különbség. Általában kétfélék lehetnek azok; olyanok, melyekben öreg dobok, czintányárok harsogató öblös trombiták, szóval a lármás mesterség kibérelt eszközei tartják fenn a „szusz“-t — és olyanok melyeknek szervező sugalmát az a mesterkéletlen s öntudatos szellem képezi, amit közönségesen lelkes hajlandóságnak nevezünk. És az ezen alapuló tüntetést mesterséges uton és módon összeférczelni nem lehet; s a mennyire sajátja az, hogy önmagából s önmagától támad, époly mértékben jellemzetes reá nézve az is, hogy életben maradása nincsen a nyilvános alkalom röpké pillanatához kötve; nem szappanbuborék, mely puffad, színjatszik és azután pattan volt és nincs: hanem hatása hatás marad a jövő hosszú szakaszaiban is; s mely hasonlólag a tenger mélyére rejtőző gyöngyszemhez, gyöngy marad továbbra is és mind végiglen.

Ilyen sajtású volt ami közönségünk tüntetésének természeté is. Magától és magából támadott, s mint lelkes és nemes pártolás illő jutalma, édes bére lett az ügybuzgó és csüggedetlen dalárok morális, férfias, művészi érdemének!

Legyen viszonzás a megjutalmazott művészet nevében a mi őszinte elismerésünk — és a közönség pártolásának ama tüntető nyilványulása a ti hazafias szellemetek dédelgető istájpja, lelkes dalárok!... Annak a szellemnek, mely a dal hatalmával, a művészet bűbájos hatalmával hódoltatja meg a kedély durva szeszélyeit; annak a szellemnek, amely az egyén belvilági összhangzatának megállapításával és állandósításával, mint a leghivatottabb közvetítő szerepel a hazafias embernevelés szellemi eszközeinek sorában. Éngedjétek meg nekem, hogy nevelő létemre s így hivatásomhoz képest is, én benneteket főleg ez utóbbi szempontból üdvözölhesselek!

De kérem, t. szerkesztő ur! engedjen pár

*) Tárgyhalmaz miatt „elkésve bár, de még sem későn” erk.

sornyi helyet becses lapja rovatában annak is, hogy egy-két szóval megemlékezhessem a hangverseny tartalmi mozzanatairól is.

A műsorozat igen tartalmas és változatos volt, s ami fő dolog, úgy szerkesztve, hogy abban csakis a dalárda szerepelt. És hogyan?... Úgy hiszem elég ha azt mondom, amit a díszes és szakértelmes közönség mondott — szünnü nem akaró tapsvihár és folytonos „megújrázások” között. Ez, úgy hiszem, a legilletékesebb bírálat, vagy ha nem az, hát akkor a bírálaton felül álló kitüntető elismerés, a diadalon fesztelenül örvendő elismerés publikációja.

A diadal valóban az egész testület diadalma volt. De hogy egyesek is kitűnhettek — köszönet az alkalomért, melyet a rendezőség figyelme juttatott nekik.

A dolog sorrendje, de meg érdeme is, úgy kívánja, hogy első helyen emlékezzünk dr. Sebeők Antal urról. Ő az ész fegyverével, mint orvos, parirozza a leghatalmasabb bajvivó, a kaszás ember mesterfogásait, s mint ember, mint valószínű dalművész, gyógyítja meg orvosolja gyönyörűen iskolázott tenor hangjával a beteges emberi kedélyt, s magával ragadja úgy a távol, mint a közel kedély-embeireit. Könnyű dolog ez annak, mint neki is, a kinek kincs van a torokban. Úgy a magán részletek, mint a népdalok éneklésében elárulta azt, hogy Blahánéval valamikor együtt járt iskolába. — Megbámultuk a zenei plasztikát Benedek János ur hegedű szólójában; elismeréssel voltunk Kazinczy ur korrekt zongorajátékával szemben. Megtapsoltuk Farkas Bertalan ur szavátat is, mely Abrányi szaváival erőteljes tempókban szórta átkait nemzetiségünk körülötünk olálkodó gaz hordaira... És a jó vég mily szépen tette, illesztette föl a munka koszoruját? Az „Olasz saláta” nemcsak hogy mindnyájunknak igen-igen tetszett, de kitűnő étvágyunk „dupla porciót” is rendelt, kért belőle. Ez a valóban klasszikus, s a dalzene minden néven nevezhető szépségeit a legkényesebb módon magában összpontosító dalszerzemény még igen sokáig fog viszhangozni lelkeinkben, s legszebb dicsérete a derék Krafcsik Ferencz karnagy urnak, kit, mint az itthelyi dalártestület valóban párját ritkító karmesterét lelkesen megéljenzünk.

Éljenek a derék dalárok s éljen általuk közöttünk a dalművészet, a jó kedv, az öröm!

A közönség lelkes tüntetését pedig tekintsék úgy, mint egy folyton viszhangzó „hogyan volt?” kiáltást.

Közegészségügyi jelentés 1877-ik decz. hóról.

Az időjárás viszonyok következők voltak. A hőmérő legmagasabban állott: S.-Patakon 1-én d. + 10. 2° C, Nagymihályban 3. d. + 13., legalantabban: Sáros-Patakon 29. e. — 19 6° Nagymihályban 30. r. — 16°.

Légsulymérő legmagasabb állott: S.-Patakon 15. r. 763·4, Nagymihályban 22. d. 768·0., legalantabban S.-Patakon 27. r. 737·9, N.-Mihályban 27. e. 744·0.

Csapadék összege volt Nagymihályban 19·00. Szélirányból az északi volt tulnyomó. Sáros-

Patakon eső esett 4-szer hó 7-szer, tökéletesen derült nap csak egy volt.

A közegészségi állapot általánvéve kedvező volt, jobb a uovember havinál.

Járványok frndultak ugyan elő, de csak kis körökre szoritkozva. Így a nagymihályi járásban a hőkhurut terjedett el jelentékenyebben. A mult hóban már említett harkányi vörheny egészen decemberhó végéig tartott. Az iskolák itt csak karácson előtti napokban voltak megnyitathók 29 eset közül 7 volt halálos kimenetelű. Tállyán is még december vége felé merültek fel egyes vörheny esetek. S.-a.-Ujhelyben a hólyagos himlő bár szórványosan, de még elég gyakran fordult elő. Decemberhóban 8 gyermek áldozatot ragadott el, melyek fele orvosi segélyben nem részesült. A roncsoló toroklob Sztropkó városában lépett fel, hol 27 megbetegedés közül 7 gyermek esett áldozatul: ugyan e kórnak egy halálos esete észleltetett Hardicsán, kettő Terebesen, s 3 Bánóczon utóbbi helyeken a kellő óvintézkedések megtétek.

Kiválóan uralkodtak a légzőszervek hurutos és lobos bántalmái.

Rendellenes szülés 3 észleltetett. 1 Megyaszon, mely esetben a most ötödször szülő anyától már a 4-ik szülésnél is művileg lett a magzat eltávolítva, most mindketten áldozatul estek. Tarczalon ikrek szülésénél az elhalt gyerekek eltávolítása után az anya megmentetett. Sz.-Kereszturban 5-ször szülónél a magzatot művileg kellett eltávolítani. Az anya életben maradt.

Bujakór 10 esetben képezte rendőri beavatkozás tárgyát.

Rendőri hullavizsga csak egy volt, N.-Kemenzén, s ez is erőszakos halál nyomaira vezetvén, a járásbiróság törvényszéki bonczolást rendelt el.

Öngyilkosság nem fordult elő.

Tápszerek és italok behatóbban vizsgáltattak S.-a.-Ujhelyben, hol 11 nyílt helyiségnek italai elemeztetvén a bor egészen természetesnek csak egy helyütt találtatott. Hat helyütt a bor tulságosan kénezett, 2 helyütt szeszszel keverve volt, s egy helyen igen kis mennyiségű ólom czukrot tartalmazott. S az egyik kávésnak piros liqueurje anilinnal festve lévén, annak árulása beillettatott.

Az-iskolák vizsgálatáról felvett s beterjesztett jegyzőkönyvek alapján a megyei székhely főiskolájáról a helybeli gymnáziumról csak a legkedvezőtlenebb jelentést tehetem. Ugyanis ennek épülete és termei, a folyosók ablakhiánya, ócska és rozszant ajtók s hozzá még csak egyszerű ablakok végett rendkívül hideg és léghuzamos, ennél fogva az egészségre egyenesen ártalmas. Az iskolai padok régi rendszerűek, vagy jobban mondva rendszer nélküliek, szükek s oly magasak, hogy a gyermek lábai nem érik a földet. A természetrajzi muzeumnak, mely felett az 5-ik osztály van, menynyezete a városi vizsgálóbizottsággal járt városi mérnök állítása szerint oly rozsz, hogy leszakadástól lehet tartani. Közös tanácsterem nincs, ugyszintén vegytani konyha is hiányzik. Miután a vizsgálóbizottság által aláirt jegyzőkönyvből nem derült ki, tett-e leletéről jelentést s felhivta-e az intézet igazgatóságát a talált hiányoknak mielőbbi elhárítására, a város hatósága utasítva lett erre, s felhivatott, miszerint

legközelebbi alkalommal újból vizsgálja meg s tegyen jelentést lett-e felhívásának és figyelmeztetésének sikere?

A sáros-kis-pataki közös elemi tanodát a körorvos városi hatósági kiküldött jelenlétében megvizsgálván, azt közegészségi szempontból minden tekintetben czélszerűtlennek találta, s a hiányokra felhívta az iskolai szék figyelmét.

Hasonlóan egészségi tekintetben czélszerűtlennek találtattak a vásárhelyi orvosi körben a lesznei és szuhai iskolák.

Kuruzslási eset egy jutott a hatóság tudomására Gálszécsen, hol az illetőtől az orvosi szerek elkoboztattak.

Továbbá körorvosi választások megejtettek a homonnai járás 5 s a Varannó-Sztropkói járás 3 körében. Megválasztottak: Homonnán dr. Grünblatt, Mezőlaborczon dr. Glück Ármán, Papinán Skirpán sebész; e három állomását el is foglalta. N.-Kemenczén Trangusz és Sztakcsinban Pauszperth, Varannón Kartuicz sebészek, Dobrán dr. Lőrinczi és Sókuton dr. Guttmann.

Uj oklevés születésné letelepült három: Szerencsen, Gálszécsen és Tokajban.

A megyei kórházban ápolatott összesen 80, ugyanannyi mint novemberben. Ezekből gyógyulva elbocsátott 35, javulva 1, gyógyulatlan 1, meghalt 1, ápolás alatt maradt 42.

Az állat egészségi viszonyok kitünőek voltak. 1 lótaknyosságú esetet a homonnai dzsidás lovak közt, 1 esetet Vehéczen, s egy tüdővész esetet márhánál Homonnán leszámítva, semmiféle más kór nem fordult elő.

CHYZER KORNÉL,
főorvos.

Közönség köréből.

— Alak s tartalomért a felelőség a beküldőt terheli. —

A helybeli korcsolyázó-egylet pályatere, a vasuti vállalat által kiaknázott Ronyva-kavicsbánya, Ligeti Gyula helybeli birtokos által vitássá tetté, a korcsolyázás ügyének barátai részéről felszólítottam, hogy részint a közérdeklődés kielégítése, részint az egylet jogi álláspontja ellen szájra kelt ferde hírekkel szemben, az egylet tagjainak megnyugtatása végett ügyünket a közvélemény ítélőszéke elé bocsássam.

E felhívásnak nemcsak kötelességszerűleg, de annál nagyobb készséggel engedek, mert ily közérdekű ügyben, az egylet jogainak képviselése körüli tettem felett magam is a nyilvánosság bírálatát tartom mérvadonak, sőt nélkülözhetlennek is azért, nehogy a korcsolyázás ügye, mely folyton panasztól laza társadalmi életünkben már már egy dicséretes kivételt képezze, elleneink fordítási, sőt — mint alább olvashatni — tettleges erőszakoskodása által hátráltatást szenvedjen.

A tárgyilagosságot tehát következő:

A kérdéses ronyva-gazi kavicsbánya kiaknázott medrét a korcsolyázók már évek előtt használták. Felösmervén pedig e medernek természeti helyzetét s viszonyait, melyek szerint abban, a Ronyva folyó mellék árkából folytonos víz- s jégtükör tartható fenn, az Unióbank, mint az északkeleti vasut fővállalkozója s e kavicsbánya tulajdonosától annak használati jogát kieszközölte. Közbejött azonban a tagosítási munkálat, miért is, hogy már az elhelyezkedésnél az egylet magán tulajdonosként szerepelhessen, az Unió-Bankhoz fordultam, s kiemelve, hogy e pályatér átengedése által azon város közönségének tesz szíveséget, amely a vasuti kisajátításoknál csaknem legolcsóbban engedte át területeit — sikerült az adás vételt csökként névleges 100 frtnyi összegért megkötnöm. Ezen szerződés az északkeleti vasuti társulat, mint a kisajátítási jog birtokosa által oly kijelentéssel záradékolatott, hogy e kavicsbánya az Unio-bank által szerzetté meg, mint ilyen a társulat birtokába át nem ment.

A korcsolyázó-egylet tehát a tagosítási perben megtartott elhelyezkedési tárgyalás alkalmával birtokának a saját helyén leendő meghagyása végett képviseltette magát. Megütödvé tapasztalta azonban, hogy ezen nagy kiterjedésű bánya terület Ligeti Gyula ur tagilletőségébe, ingyen, minden beszámítás nélkül mint hasznavehetetlen térség a működő mérnök által beszállított. Ez önkény ellen felszólalva, a tagosítási

bíró úgy az egylet mint Ligeti ur indokainak kölcsönös meghallgatása után végzésileg kimondotta, hogy amennyiben a kérdéses kavicsbánya a szabályozási térképen is ily minőségben van felvéve, s az Ligeti Gyula ur tagilletőségébe a működő mérnök kijelentése szerint be nem számított, az továbbra is a korcsolyázó egylet használatában meghagyatik, s működő mérnök munkálatának ily értelemben kiigazítására utasították.

Ugyanezen alkalommal tetetett panasz a város érdekében is arról, hogy nevezett Ligeti ur, be nem várva a tagosítási kiosztás hitelesítését, a tagjába jogtalanul beosztott, közterületet képező töltés melletti vizmosásokat, s árkokat költséges rácszatokkal keríti körül, hogy így a hitelesítés alkalmára bevezetett tényekre hivatkozhaték. S a végrehajtó bíró szóval, többek hallatára jelenté ki előtte, hogy a hitelesítés alkalmával előállható változásoknál, a tagok idebb vagy odébb mozditása esetén, bárha kastélyt is emelne ideiglenes területén, befektetéseire semmi figyelem nem leendő. S mégis Ligeti ur építkezett tovább, bekerítetté az egylet terét is, s épített arra egy költséges kertész lakot.

A bányameder iránti tulajdoni jogának igazolására Ligeti ur azt hozta fel, hogy ő e kavicsbánya területét Gyengő László, az Unio-bank alvállalkozójától, illetőleg annak csódtömegétől vette. Amennyiben pedig az Unio-bank által a fenti adásvételi szerződés mellett rendelkezésünkre adott kisajátítási szerződéseknél a területi mennyiséggel tett összevetéséből csakugyan az derült ki, hogy e vételi okmányok az egész kavicsbánya területét ki nem merítik, kérdést tettem a Gyengőféle vételekre nézve az Unio-banknál, s kértem a hiányzó szerződések utólagos előszerzését s megküldését. Feletül leküldetett kezeimhez Gyengő Lászlónak a fővállalkozósággal 1871. december 14-én Bécsben megkötött szerződése, melynek 8. §-a ezt tartalmazza: „Alvállalkozó kérelmére a kavicsbánya területét kisajátítás útján fognak megszerzetni; miután azonban a kisajátítás, csakis e jog birtokosa az északkeleti vasuti társulat nevében s terhére eszközölhető ki, Gyengő László alvállalkozó a kisajátítási árak s költségek kizárólagos viselése daczára a kiaknázott mederrel tulajdonjogot nem nyerend, s használati joga csak a vasuti vonal bekavicsolásának bevezetéséig terjed: az ott hagyott terület tulajdonosa az északkeleti társulat illetőleg annak fővállalkozója maradván.” — E szerződési kikötéssel kapcsolatban felhívta figyelmemet az Unio-Bank az általa részünkre kiadott fentebbi adásvételi kötés 3-ik pontjára, melyben feljogosított bennünket mindazon adásvételi szerződések átvételére, melyek e kavicsbányára nézve netán közegeiknél feltalálhatók.

A korcsolyázó-egylet tehát e téren is fedve van Ligeti ur igénye ellen, s a tulajdonjogot vitató perben, az Unio-bank jogutódjaként erősebb jogát azon csekély területre nézve is igazolandja, melynek szerzési okmányai ez ideig birtokában nincsenek.

A dolog ily állásában az egylet képviselése azon kérést terjeszté Ligeti ur elé, hogy addig is, míg e jogi vita törvény útján rendezetnék, tartsa tiszteletben a létező birtokállapotot, s másrészt az egylet is hajlandó lenne, mindamellett jogait nem érinthetőleg építkezései s befektetéseivel szemben elnéző magatartást tanusítani.

E kiméletes hangra Ligeti ur a „sic volo sic jubeo”-t hangoztatá, s azon tév hitben, hogy ő van jogositva itélni elevenek és holtak felett, kijelenté, hogy a korcsolyázást saját tulajdonán csak bizonyos évi díjért engedheti meg, s puskát szegze a birtokára lépők mellé. S midőn e gyermekes ijesztgetésekre mit sem adó egyleti tagok pályaterükön multságukat tovább is folytatták, a közelebbi nagy hóesések után sok költséggel s nagy gonddal kitisztított és több ezer hordó viz által simává alakított jégtükört életveszélyes lékek vágatása által használhatlanná tette, mely erőszakos eljárásának az illetékes bíróság útján leendő megtorlása iránt meg egyrészt a pert folyamatba tenni kötelességemnek ösmertem, addig másrészt a közönségre bizom annak megítélését, valjon egy város intelligens lakossága oly csekély tényezőnek tekinthető-e, hogy azt, emez a testi épség, erő s egészségre oly jótékonyan kiható s épen ezért országszerte gyakorolt kedvtelésében gátolni, egyes egyén magát jogositva érezhesse.

LÁCZAY LÁSZLÓ,

mint a s.-a.-ujhelyi korcsolyázó-egylet elnöke.

Köszönet nyilvánítás.

Zemplénmegye főorvosa tekintetes Chyzer Kornél ur, mai napon 50 osztrák forintot küldött be hozzám, azon kijelentéssel, hogy fordítsam azt, belátásom szerint a sárospataki főiskolai kórház felszerelési költségeire. Midőn ezen összeg átvételét nyilvánosan nyugtázom, nem mulaszthatom el, miszerint megyénk igen tisztelt főorvosának, ki nemcsak mint páratlan tevékenységéről ismert szakférfi, hivatalos hatáskörével, hanem mint nemes keblű emberbarát ily tekintélyes anyagi áldozatokkal is siet a megyei közegészségügy tényezőinek fölszólítására, ez adományáért legbálsabb köszönetemet ne nyilvánítsam.

Sárospatak. december 31. 1877.

Dr. KUN ZOLTÁN,
főiskolai, s kórházi orvos.

HÉTRŐL-HÉTRE.

(Hír és vegyes rovat.)

A korcsolyázó-egylet mult 1877-ik évi december 30-ik napjára hirdetett közgyűlése kellő számu tag hiányában meg nem tarthatván, az újabb közgyűlést f. 1878-ik évi januárhó 13-ik napjának d. e. 10 órára a tornacsarnokba oly kijelentéssel hívom össze, hogy a megjelölt tagok számukra tekintet nélkül határozat képesek lesznek.

Színház. A mult hét folyamán, kedden: „Bettyár kendője”, szerdán: „Két árva”, csütörtökön: „Orpheus a pokolban” kerültek színpadra. Közönség mindannyiszor középszerű, sőt valamivel ennél is kevesebb; az előadások némi levonásokkal sikerültek. — Szombaton nagy látványos színművet hirdetett a színpad: „Strogoff Mihály”-t. Ilyen darabnál, színpadunkon, nincs mit bírálni. A látványosságok — számtalanszor hangsúlyoztuk már — nem valók nálunk; mert abból, a mit úgy hinak, hogy „látványosság” vagy semmit sem látunk, vagy csak annyit, a mi legfeljebb komikus jellegű. Ehez véve azt, hogy az ilyen Strogoff Mihály-fajta látványosságok vajmi kevés belbecselt bírnak: semmi más a következtetés, mint az, hogy nálunk nem érhetnek — semmit. Száraz-malom, a mely egyhanguan zakatol — tovább-tovább. A szereplők — leszámítva azt, hogy a szereptudás nem volt valamennyiüknek erős oldala — igyekeztek a darabnak érdekességét szerepükkel megszerezni. — Kuthy a Strogoff Mihály fél-dramai alakját csinosan kidomborította, kár hogy a magasabb kitérésekre nem bír elég hangterjedéssel. Peterdy, Püspöki (Johivet és Blounut) hirlapírók. Az elsőben kevés volt a tipikus, francia széleségből, okára nem akarunk újjal mutatni; utóbbiban az angol hidegvérből. Pedig aligha nem e két alak az, mely a darabba félig-meddig lelket önt s a Peterdy és Püspöki tehetsége — több tanulmány után — kétségtelenül meg is teremtené ez alakokat. — Veres (Ogareff Iván) szerepére imponáns alak; játékában kevés a tűz, szavata vagy tán jobban mondva: előadása — monoton. Veresné (Nadia) nem nagyszabásu, de olyan drámai erőnek tűnt fel, bár ez esti szerepéből sokat még nem ítéltünk, a minővel kis színpadon szívesen találkozunk; szavata, hanghordozása kellemes; játékából a bensőség s melegség nem hiányzik. Legjobb szemmel néztük azonban a Rózsáné (Strogoff Márta) érzelmdus játékát, ki rövid szerepében is képes volt bizonyos drámai magasztalatot elérni s az eddigi előadásokból is itélve, sokoldalú, s a társulat egyik legtehetségesebb tagjának bizonyult be. Meglehetősen hálátlan szerepében megemlíthető még Ács Irma s ezzel a Strogoff Mihály előadásáról mindent elmondunk, kijelentve azon meggyőződésünket, hogy az igazgatóságot kétségtelenül a szembeszökő közöny ösztönzé ezen kis humbugirozásra, azon reményben, hogy közönségünk, melyre a lélek nemesítő dráma, a mulattató jó vigjáték, a magyaros zamatu népszínmű nem nagy vonzerőt gyakorol, az e fajta kikiáltott nagyszerűség (?! talán-talán lépre kerül. S e nézetből kiindulva, nem is állítjuk fel a Damokles kardját, — ha másképp nem boldogul társulatunk: csinálja úgy, a hogy lehet. A mai viszonyok között ilyenkor talán nekünk jobb volna szemtelenné lenni: ha képzeletünkben nem látunk a háttérben a „művészet” halvány arcát, melynek az igazság kimondása által elégtétellel tartozunk. — Vasárnap: „Kósza Jutka” Lukácsy új népszínműve. Elcsépett s meglehetősen vékony meséjű darab, melynek legfőbb érdeme, hogy ügyesen van scenirova, látszik rajta a színész-kéz nyoma, s hogy vannak — habár nem új — de sikerültebb alakjai. Ilyenek benne: Figura Jancsi, kit Püspöki, a drótos-tót, kit Peterdy, s a Kovács Marczija, kit Kuthy ügyesen személyesítették, — a cím szerepen is népies vonás vonul végig, s a sajtóságos alak előállítására — minőt különben

legközelebbi alkalommal újból vizsgálja meg s tegyen jelentést lett-e felhívásának és figyelmeztetésének sikere?

A sáros-kis-pataki közös elemi tanodát a körorvos városi hatósági kiküldött jelenlétében megvizsgálván, azt közegészségi szempontból minden tekintetben czélszerűtlennek találta, s a hiányokra felhívta az iskolai szék figyelmét.

Hasonlóan egészségi tekintetben czélszerűtlennek találtattak a vásárhelyi orvosi körben a lesznei és szuhai iskolák.

Kuruzslási eset egy jutott a hatóság tudomására Gálszécsen, hol az illetőtől az orvosi szerek elkoboztattak.

Továbbá körorvosi választások megejtettek a homonnai járás 5 s a Varannó-Sztropkói járás 3 körében. Megválasztottak: Homonnán dr. Grünblatt, Mezőlaborczon dr. Glück Ármán, Papinán Skirpán sebész; e három állomását el is foglalta. N.-Kemenczén Trangusz és Sztakcsinban Pauszperth, Varannón Kartúcz sebészek, Dobrán dr. Lőrinczi és Sókuton dr. Guttmann.

Uj oklevés születő letelepült három: Szerencsen, Gálszécsen és Tokajban.

A megyei kórházban ápolatott összesen 80, ugyanannyi mint novemberben. Ezekből gyógyulva elbocsátott 35, javulva 1, gyógyulatlan 1, meghalt 1, ápolás alatt maradt 42.

Az állat egészségi viszonyok kitünők voltak. 1 lótknyossági esetet a homonnai dzsidás lovak közt, 1 esetet Vehéczen, s egy tüdővész esetet márhánál Homonnán leszámítva, semmiféle más kór nem fordult elő.

CHYZER KORNÉL,
főorvos.

Közönség köréből.

— Alak s tartalomért a felelősség a beküldőt terheli. —

A helybeli korcsolyázó-egylet pályatere, a vasuti vállalat által kiaknázott Ronyva-kavicsbánya, Ligeti Gyula helybeli birtokos által vitássá tetté, a korcsolyázás ügyének barátai részéről felszólítottam, hogy részint a közérdeklődés kielégítése, részint az egylet jogi álláspontja ellen szájra kelt ferde hírekkel szemben, az egylet tagjainak megnyugtatása végett ügyünket a közvélemény ítélőszéke elé bocsássam.

E felhívásnak nemcsak kötelességszerűleg, de annál nagyobb készséggel engedek, mert ily közérdekű ügyben, az egylet jogainak képviselése körüli teittem felett magam is a nyilvánosság bírálatát tartom mérvadonak, sőt nélkülözhetlennek is azért, nehogy a korcsolyázás ügye, mely folyton panaszolt laza társadalmi életünkben már már egy dicséretes kivételt képezze, elleneink ferdeit, sőt — mint alább olvashatni — tettleges erőszakoskodása által hátráltatást szenvedjen.

A tárgyilagos tényállás tehát következő:

A kérdéses ronyva-gazi kavicsbánya kiaknázott medrét a korcsolyázók már évek előtt használhatták. Felösmervén pedig e medernek természeti helyzetét s viszonyait, melyek szerint abban, a Ronyva folyó mellék árkából folytonos víz- s jégtükör tartható fenn, az Unióbank, mint az északkeleti vasut fővállalkozója s e kavicsbánya tulajdonosától annak használati jogát kieszközölte. Közbejött azonban a tagosítási munkálat, miért is, hogy már az elhelyezkedésnél az egylet magán tulajdonosként szerepelhessen, az Unió-Bankhoz fordultam, s kiemelve, hogy e pályatér átengedése által azon város közönségének tesz szíveséget, amely a vasuti kisajátításoknál csaknem legolcsóbban engedte át területeit — sikerült az adás vételt csökkély névleges 100 frtnyi összegért megkötnöm. Ezen szerződés az északkeleti vasuti társulat, mint a kisajátítási jog birtokosa által oly kijelentéssel záradékolatott, hogy e kavicsbánya az Unió-bank által szerzetté meg, mint ilyen a társulat birtokába át nem ment.

A korcsolyázó-egylet tehát a tagosítási perben megtartott elhelyezkedési tárgyalás alkalmával birtokának a saját helyén leendő meghagyása végett képviseltette magát. Megütödvé tapasztalta azonban, hogy ezen nagy kiterjedésű bánya terület Ligeti Gyula ur tagilletőségébe, ingyen, minden beszámítás nélkül mint hasznavehetlen térség a működő mérnök által besoroztatott. Ez önkény ellen felszólalva, a tagosító

bíró úgy az egylet mint Ligeti ur indokainak kölcsönös meghallgatása után végzésileg kimondotta, hogy amennyiben a kérdéses kavicsbánya a szabályozási térképen is ily minőségben van felvéve, s az Ligeti Gyula ur tagilletőségébe a működő mérnök kijelentése szerint be nem számított, az továbbra is a korcsolyázó egylet használatában meghagyatik, s működő mérnök munkálatának ily értelemben kiigazítására utasítatik.

Ugyanezen alkalommal tetetett panasz a város érdekében is arról, hogy nevezett Ligeti ur, be nem várva a tagosítási kiosztás hitelesítését, a tagjába jogtalanul beosztott, közterületet képező töltés melletti vizmosásokat, s árkokat költséges rácszatokkal keríti körül, hogy így a hitelesítés alkalmára bevégzésre hivatkozhat. S a végrehajtó bíró szóval, többek hallatára jelenté ki előtte, hogy a hitelesítés alkalmával előállható változásoknál, a tagok idebb vagy odébb mozditása esetén, bárha kastélyt is emelne ideiglenes területén, befektetéseire semmi figyelem nem leendő. S mégis Ligeti ur építkezett tovább, bekerítetté az egylet terét is, s épített arra egy költséges kertész lakot.

A bányameder iránti tulajdoni jogának igazolására Ligeti ur azt hozta fel, hogy ő e kavicsbánya területét Gyengő László, az Unio-bank alvállalkozójától, illetőleg annak csódtömegétől vette. Amennyiben pedig az Unio-bank által a fenti adásvételi szerződés mellett rendelkezésünkre adott kisajátítási szerződéseknél a területi mennyiséggel tett összevetéséből csakugyan az derült ki, hogy e vételi okmányok az egész kavicsbánya területét ki nem merítik, kérdést tettem a Gyengőféle vételekre nézve az Unio-banknál, s kértem a hiányzó szerződések utólagos előszerzését s megküldését. Feletül leküldetett kezeimhez Gyengő Lászlónak a fővállalkozósággal 1871. december 14-én Bécsben megkötött szerződése, melynek 8. §-a ezt tartalmazza: „Alvállalkozó kérelmére a kavicsbánya területét kisajátítás útján fognak megszerzetni; miután azonban a kisajátítás, csakis e jog birtokosa az északkeleti vasuti társulat nevében s terhére eszközölhető ki, Gyengő László alvállalkozó a kisajátítási árak s költségek kizárólagos viselése daczára a kiaknázott mederrel tulajdonjogot nem nyerend, s használati joga csak a vasuti vonal bekavicsolásának bevégezéséig terjed: az ott hagyott terület tulajdonosa az északkeleti társulat illetőleg annak fővállalkozója maradván.” — E szerződési kikötéssel kapcsolatban felhívta figyelmemet az Unio-Bank az általa részünkre kiadott fentebbi adásvételi kötés 3-ik pontjára, melyben feljogosított bennünket mindazon adásvételi szerződések átvételére, melyek e kavicsbányára nézve netán közegeiknél feltalálhatók.

A korcsolyázó-egylet tehát e téren is fedve van Ligeti ur igénye ellen, s a tulajdonjogot vitató perben, az Unio-bank jogutódjaként erősebb jogát azon csekély területre nézve is igazolandja, melynek szerzési okmányai ez ideig birtokában nincsenek.

A dolog ily állásában az egylet képviselése azon kérést terjeszté Ligeti ur elé, hogy addig is, míg e jogi vita törvény útján rendeztetnék, tartsa tiszteletben a létező birtokállapotot, s másrészt az egylet is hajlandó lenne, mindamellett jogait nem érinthetőleg építkezései s befektetéseivel szemben elnéző magatartást tanusítani.

E kiméletes hangra Ligeti ur a „sic volo sic jubeo”-t hangoztatá, s azon tév hitben, hogy ő van jogositva itélni elevenek és holtak felett, kijelenté, hogy a korcsolyázást saját tulajdonán csak bizonyos évi díjért engedheti meg, s puskát szegze a birtokára lépők mellé. S midőn e gyermekes ijesztgetésekre mit sem adó egyleti tagok pályaterükön mulatságukat tovább is folytatták, a közelebbi nagy hóesések után sok költséggel s nagy gondnal kitisztított és több ezer hordó viz által simává alakított jégtükört életveszélyes lékek vágatása által használhatlanná tette, mely erőszakos eljárásának az illetékes bíróság útján leendő megtorlása iránt mig egyrészt a pert folyamatba tenni kötelességemnek ösmertem, addig másrészt a közönségre bizom annak megítélését, valjon egy város intelligens lakossága oly csekély tényezőnek tekinthető-e, hogy azt, emez a testi épség, erő s egészségre oly jótékonyan kiható s épen ezért országszerte gyakorolt kedvtelésében gátolni, egyes egyén magát jogositva érezhesse.

LÁCZAY LÁSZLÓ,

mint a s.-a.-ujhelyi korcsolyázó-egylet elnöke.

Köszönet nyilvánítás.

Zemplénmegye főorvosa tekintetes Chyzer Kornél ur, mai napon 50 osztrák forintot küldött be hozzám, azon kijelentéssel, hogy fordítsam azt, belátásom szerint a sárospataki főiskolai kórház felszerelési költségeire. Midőn ezen összeg átvételét nyilvánosan nyugtázom, nem mulaszthatom el, miszerint megyénk igen tisztelt főorvosának, ki nemcsak mint páratlan tevékenységéről ismert szakférfi, hivatalos hatáskörével, hanem mint nemes keblű emberbarát ily tekintélyes anyagi áldozatokkal is siet a megyei közegészségügy tényezőinek fölszervezésére, ez adományáért legbálsabb köszönetemet ne nyilvánítsam.

Sárospatak. december 31. 1877.

Dr. KUN ZOLTÁN,
főiskolai, s kórházi orvos.

HÉTRŐL-HÉTRE.

(Hír és vegyes rovat.)

A korcsolyázó-egylet mult 1877-ik évi december 30-ik napjára hirdetett közgyűlése kellő számu tag hiányában meg nem tarthatván, az újabb közgyűlést f. 1878-ik évi januárhó 13-ik napjának d. e. 10 órára a tornacsarnokba oly kijelentéssel hívom össze, hogy a megjelent tagok számukra tekintet nélkül határozat képesek lesznek.

Színház. A mult hét folyamán, kedden: „Bettyár kendője”, szerdán: „Két árva”, csütörtökön: „Orpheus a pokolban” kerültek színpadra. Közönség mindannyiszor középszerű, sőt valamivel ennél is kevesebb; az előadások némi levonásokkal sikerültek. — Szombaton nagy látványos színművet hirdetett a színpad: „Strogoff Mihály”-t. Ilyen darabnál, színpadunkon, nincs mit bírálni. A látványosságok — számtalanszor hangsúlyoztuk már — nem valók nálunk; mert abból, a mit úgy hinak, hogy „látványosság” vagy semmit sem látunk, vagy csak annyit, a mi legfeljebb komikus jellegű. Ehez véve azt, hogy az ilyen Strogoff Mihály-fajta látványosságok vajmi kevés belbecsessel bírnak: semmi más a következtetés, mint az, hogy nálunk nem érhetnek — semmit. Száz-malom, a mely egyhanguan zakatol — tovább-tovább. A szereplők — leszámítva azt, hogy a szereptudás nem volt valamennyiüknek erős oldala — igyekeztek a darabnak érdekességét szereztetni. — Kuthy a Strogoff Mihály fél-dramai alakját csinosan kidomborította, kár hogy a magasabb kitérésekre nem bír elég hangterjedéssel. Peterdy, Püspöki (Johivet és Blount) hírlapírók. Az elsöben kevés volt a tipikus, francia széleségből, okára nem akarunk újjal mutatni; utóbbiban az angol hidegvérből. Pedig aligha nem e két alak az, mely a darabba félig-meddig lelket önt s a Peterdy és Püspöki tehetsége — több tanulmány után — kétségtelenül meg is teremtené ez alakokat. — Veres (Ogareff Iván) szerepére impozáns alak; jütékában kevés a tűz, szavata vagy tán jobban mondva: előadása — monoton. Veresné (Nadia) nem nagyszabásu, de olyan drámai erőnek tünt fel, bár ez esti szerepéből sokat még nem ítéltünk, a minövel kis színpadon szívesen találkozunk; szavata, hanghordozása kellemes; játékból a bensőség s melegség nem hiányzik. Legjobb szemmel néztük azonban a Rózsáné (Strogoff Márta) érzelmdus játékát, ki rövid szerepében is képes volt bizonyos drámai magasztalatot elérni s az eddigi előadásokból is itélve, sokoldalú, s a társulat egyik leghetségesebb tagjának bizonyult be. Meglehető hálátlan szerepében megemlíthető még Ács Irma s ezzel a Strogoff Mihály előadásáról mindent elmondunk, kijelentve azon meggyőződésünket, hogy az igazgatóságot kétségtelenül a szembeszökő közöny ösztönzé ezen kis humbugirozásra, azon reményben, hogy közönségünk, melyre a lélek nemesítő dráma, a mulattató jó vigjáték, a magyaros zamatú népszínmű nem nagy vonzerőt gyakorol, az e fajta kikiáltott nagyszerűség (2) talán-talán lépre kerül. S e nézetből kiindulva, nem is állítjuk fel a Damokles kardját, — ha másképp nem boldogul társulatunk: csinálja úgy, a hogy lehet. A mai viszonyok között ilyenkor talán nekünk jobb volna szemét hunyni: ha képzeletünkben nem látók a háttérben a „művészet” halvány arczát, melynek az igazság kimondása által elégtétellel tartozunk. — Vasárnap: „Kósza Jutka” Lukácsy új népszínműve. Elcsépett s meglehetősen vékony meséjü darab, melynek legfőbb érdeme, hogy ügyesen van scenirova, látszik rajta a színész-kéz nyoma, s hogy vannak — habár nem új — de sikerültebb alakjai. Ilyenek benne: Figura Jancsi, kit Püspöki, a drótos-tót, kit Peterdy, s a Kovács Marczija, kit Kuthy ügyesen személyesítettek, — a czim szerepen is népies vonás vonul végig, s a sajtáságos alak előállítás — minőt különben

falu helyen igen gyakran találunk — Veresnének sikerült is. — Figuráné (Várhalmi Anna) tüzzel patlant kis menyecske volt s ha játéka egy kissé csiszolódni fog, a hasonyserepekben bravourra is számíthat. Meglehetősen terjedelmű hanggal rendelkezik; de még annak is kell iskola. A tehetség a hivatás megvan nála s ha ezek megvannak, akkor minden megjön. Váradinak (Árva Gyuri) a magyar népdalokra alkalmas szép hangját élvezettel hallgattuk — (de az a kíséret, az a kíséret: borzasztó az a kíséret.) Váradynak nagy hátrányára van, hogy játéka még kezdetleges s mi a mostani stadiumában azt tanácsoljuk neki, hogy ne gesztikuláljon, csak — nagyon keveset. Ha keserveset dalol: fogja meg a csákóját, ha vigabbot: fogja meg a tüszőjét, vagy emelje fel a fokosát s higgye el, hogy elég lesz a gesztusból. Az Árva Gyuri kedvesének: Borcsának szerepében kevés a dráma, s hogy ezt nem igen lehetett kiszínezni, nem Ács Irma, de az író az oka. A bíró uram hálátlan szerepe Csobánczinál jó kézben volt, de az ilyenekkel, valamint a hitese uraméval (Nagy) nem szokás rokonszenvezni, csinálni sem lehet sokat belőle. Az előadás egyáltalán jól sikerült. Közönség tekintélyesebb számmal volt. Az eddigi előadások azt mutatták, hogy az igazgatóság igyekszik újabb darabokkal előállni s ez, valamint a tagok részéről tapasztalt igyekezet s az élvezet, mit a legtöbb előadásnál lehet nyerni — a közönség részéről melegebb pártolást igényelhetnek. Még egy szót — a rendőrséghez. Midőn a közönség az előadásról távozva a kegyetlen lépcsőkön lefelé tolul, azon kellemes észrevételre jut, hogy a kijárás vagy szánnal, vagy kocsival csak-nem teljesen el van barrikádizva, s különösen a gyöngébb idegzetű nőknek majdnem veszélyes a prüszkölő lovak mellett a falhoz lapulva elhaladni, hogy kijuthassanak. Ez egy kicsit „policevidrik.” Felhívjuk a rendőrséget, hogy e tekintetben intézkedjék s miután a közönség azon része, mely kocsin vagy szánon távozik, rendszeren utóljára marad, — az equipage-oknak korai előállítását tiltsa meg az illető — Phaetonoknak.

Tokajból írja levelezőnk: Éppen most e percben hallottam biztos kútforrásból, miszerint a Mádról Szerencsre menő postát kirabolták, a kocsist agyonlőve találták meg, a ló a taligával elmenekült, a pénzeket és többi leveleket mind ellopták, az eset a zombori csárdán tul történt a mezőn. Jó lenne az ujjonnan kinevezett csendbíróknak egy kis erélyt kifejteni, mutatni meg hogy jobbak mind elődeik voltak. Az eset annál feltűnőbb, minthogy délelőtt 10 órakor történt.

Wagner László a kir. műegyetemen a mezőgazdaság- és erdészettan nyilvános rendes tanára 1878 januárhó 1-től elvállalta a „Földmívelési Érdekeink” és a „Falusi Gazda” szerkesztését. Ajánljuk ezen két jeles képes gazdasági szakközlönyt a magyar gazdaközönség pártfogásába. A „Földmívelési Érdekeink” című hetilap előfizetési ára egész évre 6 frt, a „Falusi Gazdáé” 3 frt. Az előfizetési pénzek Légrády testvérekhez (Budapest, V., nádorutca 6 sz.) a lap szellemi részét illető közlemények pedig Wagner László czime alatt (Budapest, V., Erzsébetter 10. sz.) küldendők.

Beküldetett az „Orpheus” zenemű folyóirat IV-ik évfolyamának első kettős száma, a következő érdekes tartalommal. 1. Fanzler L. Török népdal. — 2. Schleif K. és Goll J.: Gallilaei induló, négykézre. — 3. Goltsch F. Dal szöveg nélkül. — 4. Faulwetter A. cs. k. karnagy: Jeanne, Janette, Janneton, francia négyes. — 5. Kiszrómai M. B.: Szép kilátás, polka français, N. Dr. Emmer Kornél orsz. képviselő urnak ajánlva. — 6. Matzenauer F. otto: Jégvirág, polka mazurka. — 7. Kapp Sándor: Praeludium, hámoniumra. — Mind az eddigi 3 évfolyam munkássága, mind ez újabb bővített tartalom kezéskedik e zeneműfolyóirat megbízhatóságáról. Változatos, bő tartalom és olcsóság miatt a legmelegebben ajánljuk a t. zenélő közönség figyelmébe, annyival is inkább, mert tehetséges és elismert szakférfiaktól hoz érdekes darabokat. Előfizetési ára egész évre 4 frt 50 kr. — Fél évre 2 frt 50 kr. — Negyed évre 1 frt 30 kr. — Szerkesztő és kiadó hivatal Budapest. II. ker. fűtőca 20-ik sz. a.

Előfizetési felhívás az „APOLLO” zeneműfolyóirat hetedik évfolyamára. Olcsó és jó zeneművek zongorázók és énekesek számára. Az Apollo zeneműfolyóirat hat évi fenállása alatt életképességének oly bizonyítékát adta, hogy ma már kétkedni nem lehet annak a hazai zeneirodalmi viszonyokra mélyen kiható hordereje felett. Alig van a hazában zongora melyen annak legalább egy-két évfolyamát ne találjuk, alig találkozik a hazai zeneszerzők közül valaki, kinek művével az Apollo hasábjain meg ne ismerkedtünk volna. Hat évi fenállása alatt közel 500 zeneművel gazdagította vállalat zeneirodalmunkat, úgy hogy ez idő alatt a hazai zenetermek legnagyobb részének megjelenése ez életrevaló vállalatnak köszönhető; az Apollónak ezen hat év alatt csaknem több zenemű jelent meg mint a mennyit többi hazai kiadóink együttvéve adtak ki. Olcsóság

tekintetében pedig vetélkedik a külföldi legolcsóbb kiadványokkal. Például a f. évi első számban megjelent alább közölt zeneművek boltiárát legalább is 3 frtra lehet tenni, ezen zeneművek a lap előfizetőinek összesen csak 50 krba kerülnek. Az Apollo zeneműfolyóirat tartalma átíratok, ábrándok a legújabb operák s operettek dalamai s népdalok felett, salon és klasszikus zene, különféle tánczeneművek, u. m. keringők, polkák, csárdások stb. régi magyar zeneművek, továbbá a legkedveltebb népdalok ének és zongorára akként alkalmazva, hogy minden dal ének nélkül is, mint zongoramű külön játszható. Az ez évi január 1-én már megjelent számnak tartalma következő: 1. A pásztor álma, román zongorára Boldis Ignácztól. 2. Egyveleg zongorára Strauss János „Prinz Methusalem” című dalmivéből Hölzl Lőrincztől. 3. Ozman pasa induló, eredeti török dallamokból zongorára szerkeszté Pejakovits Lázár. 4. Kiskomáromi emlék, csárdás szöveggel, zongorára szerzé Horváth Fábrián. — A lap megjelen minden hó 1-én és 15-én. — Előfizetési ára: egész évre 6 frt, fél évre 3 frt; egyes szám ára 50 kr. — Vidéki előfizetőinknek még azon előnyük is van, hogy a lap kiadóhivatala minden a zenészeti szakmába vágó megrendeléseiket készséggel teljesíti. Minden megrendelés ily cím alatt intézendő: „Az Apollo kiadóhivatalának, Budapestben vár.” Az előfizetési pénzek legcélszerűbben postautalvánnyal küldendők be.

Csarnok.

Óskeletalü temetési hagyományok.

(Művelődéstörténelmi tanulmány.)

Dongó Gy. Géza, tanártól.

II.

(Folytatás.)

De miben állott ez a pogány szokás? Ez most a kérdések kérdése. A felelettel mind Anonym mind Joannes magister de Thurócz adások maradtak. Szabó Károly, egyetemi tanár ur, mint Névtelenünk fordítója, a vezérek korabeli dolgoknak ünnepelt nevű írója, Anonymunk fentebb idézett kitételéhez e jegyzetecskét csatolta: „A pogány módon temetkezés mind a kunoknál, mind a magyaroknál a holt test elegetésében s a hamvak fölébe magas halmok emelésében állott. Ily temető halmok hazánkban, különösen a folyók mellett, gyakoriak.”¹⁾

Eszerint egyik legkitűnőbb tekintélyünk határozottan az inhumáció ellen s oda nyilatkozik, hogy őseink halottjaikat elégették. — Lássuk egyenként az idevonatkozó történelmi adatokat.

E k e h a r d -, a sz.-gáli esemény (925) leírójánál olvassuk, hogy azt a két magyart, kik a klastrom temploma körül művelt vakmerő tettökért halállal lakolták, a templom pitvarában máglyára tették és megégették... hosszú lándzsákkal piszkálván a tüzet.”

Jerney János²⁾ midőn már előbb igen szépen megmutatta Ammianus Marcellinus „chionita” szavának egyenértékűségét a mi hunvagy kun elnevezésünkkel, közli Marcellinusnak, mint szemtanúnak Amida ostromára (359) vonatkozó előadását, s ennek azon részét, mely a perza szövetségben harczoló Grumbacesz hun király fiának a csatában történt elesére és eltakarítására vonatkozik: „... midőn pedig már sötét lön, a holtak rakásából vértakak közt vívék el a királyfiak testét (t. i. a hunok) saját nemzeti szokásuk szerint tartván fölötté tort és gyászos pompát; t. i. szokott fegyverében némi széles és magos számolyra tétetvén, körülötte tiz pad helyezték, miken holt emberekhez hasonlóan ékesített alakok fekvének; azután hét napig a férfiak csoportokba seregelve lakmároztak és táncoltak, énekelvén a királyfiat sirató szomorú dalokat. A nők pedig jajgató sírás között kesergék nemzetök reményének zsenge virágában lett kiirtását... A holt test megégetése után, hamvai és csontjai ezüst edénybe tétetvén, eltemetés végett nemzetéhez küldetett atyja által.”

Már csak ebből az egy tudósításból is lehet látni, hogy őskronikáink eme kitétele alatt: „more pagano, v. m. patrio” mit kelljen értenünk. Alább leend még alkalmam, hogy a „more pagano” (ős-zokás srrinti) temetkezést történelmi kútfók után jobban is, részletesebben is megvilágítsam. Most követem tovább nagy Jerneyt Lebediában, őseink egykori hazájában.

Szvatoszlav,³⁾ kewi fejedelem, szövetség-

¹⁾ L. Béla kir. névtelen jegyzőjének könyve, a magyarok tetteiről, 25 lapon 3) alatt.

²⁾ L. Keleti utazás a magyarok őshelyeinek kinyomazása végett, 1844- és 1845-ben 248. lapon, II. köt. Parthia.

gében Bulgáriában harczoló (971 pro 72) magyarokokról beszéli a szemtanu író⁴⁾ hogy a vereséget szenvedett scythák (itt besenyők és kunok) „éjjeli holdvilágnál az elhullottak tetemeit rakásra hordván, meggyújtva több máglyánál elégették mely alkalommal nemzeti szokásuk szerint (more pagano) számos görög foglyot, férfiakat és nőket (?) öldöstek le” (captivos plurimos, viros et mulieres, patrio more ingulantes.)

Továbbá ugyanazon Leo beszéli, hogy a holtak lelkeinek áldozni akarván, régi görögök módjára csecsemős gyermekeket és kakasokat (?) fojtottak a Dunába.

Az itt rövidebben elmondottakat megerősíti Thuróczy; a Dœfi nyomán dolgozó Inchoffer; Herodot előadásai által sugalmazott B él Mátyásunk (Adpar. ad. hist. r. hung. p. 142.); az aranyosszéki székelyek ősrégi temetési szokásait ismertető Bod Péter; továbbá a különféle. rézint egykoru, részint még régebb ismert népek temetési szertartásait bemutató historikusok rokon megjegyzései

De minden történelmi állításnál bizonyosabbak az archeologiai ásatások kétségbevonhatlan s a történelemmel egyező eredményei. — Megdönthetetlen bizonyíték végre a magyar nép minden osztályánál, a nyelvben még mai nap is élő, eme szólásmod: „se hire, se h a m v a”, melyben az első eszme világosan az életbenléttel, az utolsó pedig a halállal áll kapcsolatban.

Az elégetés szokását oly faktumnak vévén tehát, melyhez semmi kétség nem férhet, megkísérlem röviden a halálozás és eltemetés közötti cerimóniák leírását.

A drága halott hulláját sátorszerű alkotmány alatti emelvényen közszemlére helyezék. Körülvevők azt a megholt előtt életében kedves tárgyakkal, u. m. fegyverzeteivel, hadi öltözékeivel, s a holtoz hasonlóan ékesített alakokkal; ezekkel nyilván az életben maradt rokonok szívifájdalmát és részvétét akarják jelezni.

A nagy szívifájdalomnak külsőleg is kellő kifejezést akarván adni, hajokat megtepték, s mint az ősmagyar anya tett gyermeke elvesztésekor, hajukat is levágták s arcukon sebeket ejtének,⁵⁾ hogy a fájó szív vércsepei a bubánatos keserűségbe merült szemek könnyáporával egybe folyjanak. Ha a halálra vált a csaták mámorában lelte hősiesség halálát leöldösték az idegen foglyokat is, hogy ezek lelkei a megdicsőültnek kísérő szolgálj legyenek.

A halotti áldozatra szánt állatok sorából nem hiányzik a harci mén sem, (éppen úgy mint a scytháknál s a keleteti törököknél) mely a legkedvesebb dolog feláldozását jelképeztvén, nyilván annak vala tanubizonyosága, hogy a metsző fájdalom ártjától elragadott szív fásultságában nem ismer többé személyválogatást, érték-és becsszerinti különbséget. A szomorú kötelesség teljesítésében mulhatlanul részt vettek a táltosok (papok) is az elhunyt érdemeit dicsőítő gyász énekeikkel, s az áldozatra leölt állatok béleiből a szomorodott szívüek lelki megvigasztalására célzó jóslataikkal. „Nem maradhattak el bizonyára” — ugymond Toldy — „a lantosok, vagy mint Anonymusz nevezi, a jocolatorok sem, kik tudvalevőleg a gyászénekek elzengedezése alkalmával huros hangszereiken accordoztak.”

Mindezen és ezekhez hasonló, minden időben a legmetszőbb fájdalmat szemléltető szokások ténykedések befejezésekor (ami az elhunyt társadalmi állása szerint korábban, vagy később érkezik el) a holtest a látogatók által felajánlott áldozati czikkel egyetemben, a fegyverzet kivételével (talán az égi háboruskodásra vonatkozó célzattal) máglyára helyezték, hogy az ünnepélyes elégetés a papok eszközlése mellett, kezdetét vegye. S attí, vagyis az életben maradt feleség önkéntes máglya-halála (hacsak a tetemre való felhívás nem azt jelentené!?) úgy látszik nem volt divatban. A máglya elhamvadása után a drága ereklyék összegyűjtettek, s az ugynevezett, h a m v e d r e k b e n ligetek árnyas-bokros hűs fekvésű helyein, folyók forrásánál, vagy mentében, s az utak pázsitzegélyeinél⁶⁾ örök nyugalomra tétettek.

(Folytatása következik.)

³⁾ L. Jerney, i. m. 109. s köv. lapon I. Köt.

⁴⁾ Leo Diaconus; Hist. lib. p. 108, 119, 150.

⁵⁾ Scindens sibi genas et capillos, tamquam mater in funere filiorum. Thuróczy, c. 52.

⁶⁾ Nem kell itt éppen emberi kezek által rendszeresen készített országutakra gondolni. Hiszen költői lelkületű őseink mythológiája szerint „az isten lányomait hagyta a földön s azokból lettek a völgyek.”

Felelős szerkesztő és kiadóulajdonos:

BORÚTH ELEMÉR.

H I R D E T É S E K.

A s.-a.-ujhelyi önk. tűzoltó-egylet
1878-ik év januárhó 20-ik napján délutáni 2 órakor
a tornacsarnokban

ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉST

tart, melyre az egylet összes alapító-, pártoló- és működő-tagjai tisztelettel meghívotnak.

A közgyűlés fontosabb tárgyai:
Az évi jelentés meghallgatása, — a tisztikar megválasztása és az évi költségvetés megállapítása.

Bydeskuthy Sándor,
egyleti elnök.

1-2

A S.-a.-Ujhelyben levő
ugynevezett

„Magy. Korona“ (Ó-Casino)

vendéglőben található, vendéglői, illetőleg éttermi helyiség, mely egy konyha egy lak-szoba egy étteremből áll, minden percbe ingyenes használatba kiadandó.

E mellett még kedvező feltételek is vannak, melyről Bethheim Jakabnál ugyanott értekezhetnek.

1-2

A „sátoralja-ujhelyi népbank“
mint
t a k a r é k p é n z t á r
által

folyó 1878. februárhó 10-én délutáni 3 órakor
a bank helyiségében tartandó IX. rendes évi

KÖZGYÜLÉSRE

a részvényesek megjelenni tisztelettel felkéretnek.

A közgyűlés tárgyai következők:

- a) az igazgatóság, ugy a felügyelő bizottság évi jelentésének megvizsgálása s jóváhagyása;
- b) zárszámla és az évi mérleg megállapítása;
- c) osztalék megállapítása;
- d) az alapszabály értelmében kisorsolandó, igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok megválasztása;
- e) az alapszabályok értelmében az igazgatóság és felügyelő bizottság részerei felmentési határozathozatala;
- f) alapszabályok értelmében teendő indítványok feletti határozat.

Kelt S.-a.-Ujhelyben, 1878. januárhó 3-án.

1-3

Az igazgatóság.

S.-a.-Ujhely városában levő

„Gyilkos“

nevű uradalmi

állásos korecsma

haszonbérbe kiadó s bármikor átvehető.

A bérleti feltételek iránt értekezhetni S.-a.-Ujhelyben

Bydeskuthy Sándor,

urad. igazgatónál.

Van szerencsém a t. közönség tudomá-
sára hozni, miszerint

ügyvédi irodámat

S.-a.-Ujhelyben (főutca 499. sz. a. Kállay féle
házban)

megnyitottam.

Láczay Károly,
köz- és váltó ügyvéd.

1-3

Szöllő eladás.

S.-a.-Ujhely város határában a várhegyen, sátoron és
feketehegyen fekvő összesen hat darab szöllő eladóvá
tétetvén a venni szándékozóknek a szerkesztőségénél bő-
vebb felvilágosítás szolgáltatik.